

Solemne investidura com a doctor honoris causa
del professor

Paul Preston

Discurs de presentació del professor
Joan Villarroya

Textos en català
Texts in English

JUNY DEL 2016

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Solemne investidura com a doctor honoris causa
del professor

Paul Preston

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Solemne investidura com a doctor honoris causa
del professor

Paul Preston

Discurs de presentació del professor
Joan Villarroya

JUNY DEL 2016

Rector

Dídac Ramírez i Sarrió

President del Consell Social

Salvador Alemany Mas

© Edicions de la Universitat de Barcelona

Adolf Florensa, s/n, 08028 Barcelona, tel.: 934 035 430, fax: 934 035 531,
comercial.edicions@ub.edu, www.publicacions.ub.edu

Disseny de la col·lecció: Azcunce | Ventura

Fotografia de la coberta: Claustre de Ciències de l'Edifici Històric

ISBN: 978-84-475-4018-1

Sumari

Protocol de l'acte _____	9
Discurs de presentació del professor Joan Villarroya _____	13
Sponsor's speech by Professor Joan Villarroya _____	23
Discurs del professor Paul Preston _____	35
Speech by Professor Paul Preston _____	47

Protocol de l'acte

Investidura del professor Paul Preston com a doctor honoris causa

1. S'entra en processó mentre el Cor de la Universitat de Barcelona interpreta el cant d'entrada.
2. El rector, Dr. Dídac Ramírez, explica l'objectiu de la sessió acadèmica.
3. El rector dóna la paraula a la secretària general, Dra. Isabel Miralles, la qual llegeix l'acta del nomenament de doctor honoris causa a favor del professor Paul Preston.
4. El rector invita el degà de la Facultat de Geografia i Història, Dr. Francesc Xavier Roigé, i el professor padrí, Dr. Joan Villarroya, a anar a cercar el doctorand i acompanyar-lo fins al Paranimf.
5. Intervé el Cor de la Universitat de Barcelona.
6. El rector dóna la benvinguda al professor Paul Preston, el qual s'asseu al lloc que li ha estat reservat.
7. El professor padrí llegeix el discurs en el qual presenta els mèrits del seu patrocinat.
8. El rector demana al padrí i al degà de la Facultat de Geografia i Història que acompanyin el doctorand a la presidència.
9. El rector pronuncia les paraules d'investidura:

Pel Consell de Govern de la Universitat de Barcelona, d'acord amb la proposta de la Facultat de Geografia i Història, heu estat nomenat doctor honoris causa en testimoniatge i reconeixença dels vostres mèrits rellevants.

En virtut de l'autoritat que m'ha estat conferida, us faig lliurament d'aquest títol i —com a símbol— de la birreta llorejada, antiquíssim i venerat distintiu del magisteri. Porteu-la com a corona dels vostres mereixements i estudis.

Rebeu l'anell que l'antiguitat tenia el costum de lliurar, en aquesta venerada cerimònia, com a emblema del privilegi de signar i segellar els dictàmens, consultes i censure escaients a la vostra ciència i professió.

Rebeu també aquests guants blancs, símbol de la puresa, que han de servir les vostres mans, signes, uns i altres, de la distinció de la vostra categoria.

Perquè us heu incorporat en aquesta Universitat, rebeu ara, en nom del seu Claustre, l'abraçada de fraternitat dels qui s'honoren i es congratulen d'ésser els vostres germans i companys.

10. El nou doctor s'asseu entre els seus acompanyants en el lloc reservat al Claustre de Doctors.
11. El rector dóna la paraula al nou doctor, Paul Preston, el qual és acompanyat a l'estrada pel professor padrí i el degà de la Facultat de Geografia i Història.
12. Intervé el doctor Paul Preston.
13. El professor padrí i el degà de la Facultat de Geografia i Història esperen el doctor Paul Preston al peu de l'estrada i l'acompanyen al lloc reservat al Claustre de Doctors.
14. El rector fa el seu discurs.
15. Tots els assistents a l'acte canten l'himne *Gaudeamus igitur*.

GAVDEAMVS IGITVR

Gaudeamus igitur,
iuuenes dum sumus. [bis]
Post iucundam iuuentutem,
post molestam senectutem,
nos habebit humus. [bis]

Vbi sunt qui ante nos
in mundo fuere? [bis]
Adeas ad inferos,
transeas ad superos,
hos si uis uidere. [bis]

Viuat Academia,
uiuant professores. [bis]
Viuat membrum quodlibet,
uiuant membra quaelibet,
semper sint in flore. [bis]

16. El rector aixeca la sessió.

Discurs de presentació
del professor Joan Villarroya

Magnífic Senyor Rector,
Senyor Degà de la Facultat de Geografia i Història,
Professor Paul Preston,
Professores i professors,
Amigues i amics,

Abans d'entrar en matèria, és a dir, abans de parlar dels mèrits i de la trajectòria de Paul Preston com a historiador, vull agrair al fins fa poques setmanes Departament d'Història Contemporània que m'hagi escollit per apadrinar el doctorant en aquesta cerimònia.

En primer lloc, vull destacar que el doctor Paul Preston és, entre tots els hispanistes britànics, el que ha escrit més i millor sobre la nostra història recent. I, sense cap mena de dubte, és l'hispanista més prestigiós i influent. La seva extensa obra, reflectida en llibres, obres col·lectives, pròlegs, articles en les revistes d'història més prestigioses, congressos i simposis, i amb col·laboracions en premsa, ràdio i televisió, ha merescut nombrosos guardons tant a la Gran Bretanya com a Espanya. Preston abraça en la seva obra la totalitat dels temes més rellevants i debatuts de la història espanyola del segle xx i del que portem de xxi. Ha estudiat minuciosament la Guerra Civil: els antecedents, la revolta i la revolució que provocà, la repressió i el final. Ha investigat sobre el paper d'algunes dones, l'exèrcit i els corresponents estrangers. Però, a banda de la Guerra Civil, en la seva llarga trajectòria d'estudis hi ha excel·lents contribucions al franquisme i la transició i al que ell mateix anomenà «el triunfo de la democracia en España».

Paul Preston és també un prolífic prologuista. Quasi seixanta pròlegs han encapçalat estudis de joves historiadors (per als quals ha estat una magnífica carta de presentació i un ajut important), així com obres d'historiadors de referència, com Hilari Raguer. No és cap secret: entre Preston i Raguer hi ha amistat i admiració mútua, fins al punt que Preston ha reconegut la influència de Raguer en el seu pensament sobre la Guerra Civil

Espanyola. Precisament en el pròleg del llibre de referència sobre l'església i la Guerra Civil Espanyola¹ d'Hilari Raguier, Preston escriu: «Se trata de una lección objetiva de cómo un acercamiento ético y moral a la historia es compatible con la honestidad sin prejuicios». Crec que aquestes mateixes expressions es poden aplicar al conjunt de l'obra de Paul Preston.

Ara fa poc menys d'un any, en un acte semblant a aquest a la Universitat Rovira i Virgili, els professors Sánchez Cervelló i Reig Tapia van dir que el professor Preston s'ha caracteritzat pel pensament crític, per la lluita per la llibertat i pel coneixement de la cultura espanyola en la seva àmplia diversitat, amb especial atenció a Catalunya, i s'ha esforçat per transmetre els valors inherents a una democràcia pluralista avançada. Són paraules que subscriu completament.

Aquests valors i la seva obra fan que la llista de reconeixements, premis i homenatges obtinguts al llarg de dècades sigui molt llarga. És membre de la Royal Historical Society des del 1982; de la British Academy des del 1994; del California Institute of International Studies des del 1996, i de l'Academia Europea de Yuste des del 2006. A més, l'any 1986 va rebre la Creu de l'Orde del Mèrit Civil del rei Joan Carles I, pels seus serveis a Espanya; l'any 2000 fou nomenat comanador de l'Orde de l'Imperi Britànic, i el 2007, Cavaller de la Gran Creu de l'Orde d'Isabel la Catòlica.

Pel que fa a Catalunya, és membre de l'Institut d'Estudis Catalans des de l'any 2008. La Generalitat li atorgà el Premi Internacional Ramon Llull, el 2005, per les seves contribucions historiogràfiques al nostre passat, i ha estat distingit amb el Premi Trias Fargas pel llibre *Idealistes sota les bales*² el 2006 i amb el Premi d'Història Santiago Sobrequés per *L'holocaust espanyol* l'any 2011. El 2012 se li atorgà el Premi Pompeu Fabra, en la categoria de projecció i difusió de la llengua catalana, i el 2015 fou nomenat doctor honoris causa, primer per la Universitat Rovira i Virgili i posteriorment per la Universitat de València.

1. RAGUIER, Hilari. *La pólvora y el incienso. La Iglesia y la Guerra Civil española (1936-1939)*. Barcelona: Península, 2001.

2. PRESTON, Paul. *Idealistes sota les bales: històries de la Guerra Civil*. Barcelona: Proa, 2007.

Consideracions biogràfiques

Paul Preston va néixer a la ciutat de Liverpool el 21 de juliol de 1946. De família humil, va viure de molt petit la pèrdua de la mare per una greu malaltia que ell també va patir però que, per sort, va superar. Educat en part pels avis, va aprendre, entre altres valors, el sentit de comunitat que hi ha entre els veïns d'un barri pobre, que —reconeix— ha tingut molta influència en els seus llibres. Amb sacrifici i persistència es va obrir camí en un camp competitiu i classista com l'acadèmia a l'Anglaterra del seu temps. Es va formar a la Universitat d'Oxford, i el curs 1968-69 va cursar, becat, un màster en Història Contemporània a la Universitat de Reading, on va ser alumne de Hugh Thomas i va començar a investigar amb rigor el període de la Segona República i la Guerra Civil. Passats quasi cinquanta anys, continua investigant i publicant sobre aquests anys transcendents de la història d'Espanya. Fou també a Reading on Thomas li va regalar un llibre de referència sobre la Guerra Civil Espanyola: *El mito de la cruzada de Franco*, escrit pel seu admirat Herbert R. Southworth.³ La lectura d'aquesta obra i la relació personal durant molt anys amb l'autor van influir molt en la seva metodologia de treball com a historiador. A part de la influència cívica i ètica, Preston va aprendre que la lectura «amb lupa» tant de documents com de llibres és la primera clau de qualsevol treball d'història. Amb aquest mètode, la seva capacitat analítica i també la seva excel·lent habilitat per combinar l'absolut rigor historiogràfic amb un llenguatge entenedor, Preston ha bastit una obra excepcional, rigorosa, sobre la història d'Espanya des dels anys trenta del segle passat fins a l'actualitat.

Si tornem als principis acadèmics, després d'un any a Reading, Preston va tornar a Oxford. És a partir d'aquell moment que, fent la tesi —que es va publicar a Espanya el 1978 amb el títol *La destrucción de la democracia en España. Reforma, reacción y revolución en la Segunda República*—, posa sobre la taula les estratègies de la dreta per acabar amb la democràcia, entre altres aspectes. Fou durant la recerca que Preston va fer les primeres estades a Espanya i va aprendre castellà. Des d'aleshores, no ha parat d'anar i venir participant en nombrosos congressos, seminaris, conferències i pre-

3. SOUTHWORTH, Herbert R. *El mito de la cruzada de Franco*. Barcelona: Debolsillo, 2008.

sentacions de llibres. La seva presència és sempre sinònim d'aportacions noves i d'obertura a noves idees.

Tots els que coneixen l'obra de Preston en destaquen principalment dues contribucions.

D'una banda, la magnífica obra *Franco. Caudillo de España*,⁴ per mi la millor biografia sobre el dictador que s'hagi escrit mai. Mentre hi descobreix el personatge fa un recorregut per la història de pràcticament tot el segle xx. Un relat magistral en què aborda tots els problemes de l'Espanya contemporània, des de la qüestió marroquina fins a l'exèrcit i l'Església. Però també eixampla la mirada i contextualitza: és un magnífic llibre sobre l'Europa dels anys trenta, la Segona Guerra Mundial i la diplomàcia d'aquests anys que coneix tan bé. Alhora, aquesta biografia és un exemple del seu rigor com a historiador, que no deixa mai de treballar en la figura del dictador i d'ampliar-ne informació. Per això, en la darrera edició del llibre ha abordat el tema de l'antisemitisme de Franco. «Segueix desmitificant»,⁵ li va escriure Hugh Thomas en una dedicatòria al llibre de Southworth *El mito de la cruzada de Franco*. Això és el que ha fet durant tota la vida amb fermesa i rigor intel·lectual, i per això ha desmuntat un altre mite, el de Franco salvador de jueus.

D'altra banda, *L'holocaust espanyol*,⁶ una obra on Preston, amb un gran coneixement de la bibliografia sobre el conjunt i l'abast de la repressió durant la guerra i la immediata postguerra, analitza la repressió en una zona i en l'altra. «Es mulla» en tots els sentits. En primer lloc, perquè analitza en detall la repressió de la zona republicana, i, en segon lloc, perquè no cau en el parany del «tu més». A més, situa la repressió franquista en els paràmetres del que veritablement fou: l'intent d'acabar amb tots els que no pensaven com els insurrectes, sense escrúpols ni vacil·lacions. Els crítics i revisionistes van començar criticant el títol del llibre per desprestigiar-ne el conjunt, tal vegada perquè mostra que el terror contra la població civil fou un element clau en la victòria dels rebels, perfectament orquestrat, dirigit i pensat des d'abans que

4. PRESTON, Paul. *Franco (nueva edición). Caudillo de España*. Barcelona: Debate, 2015.

5. Glosa del professor Paul Preston feta per Jordi Amat en l'acte acadèmic del 20 d'abril del 2015 al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona.

6. PRESTON, Paul. *L'holocaust espanyol. Odi i extermini durant la Guerra Civil i després*. Barcelona: Editorial Base, 2011.

esclatés la Guerra Civil. Em plau recordar que Preston va dedicar l'edició catalana d'aquest llibre a Tomasa Cuevas, Josep Benet i Gabriel Cardona (company del Departament d'Història Contemporània i el millor especialista sobre l'exèrcit espanyol al segle xx), perquè la tasca de tots tres li va canviar la percepció de moltes qüestions tractades en el llibre.

Preston sempre s'ha interessat pels protagonistes de la història, fet que explica la seva producció de biografies: la de Franco, ja esmentada; la del rei Joan Carles I a *Juan Carlos. El rey de un pueblo*,⁷ del 2003; la de Santiago Carrillo a *El zorro rojo*,⁸ o la del coronel Segismundo Casado a *El final de la guerra*,⁹ on també reivindica la figura de Juan Negrín, tan maltractada per una part de la historiografia.

També s'ha apropiat als personatges de manera col·lectiva, amb les biografies¹⁰ que apareixen en el seu llibre *Las tres Españas del 36*,¹¹ publicada el 1998; *Palomas de guerra*,¹² del 2001, o *Idealistas bajo las balas: correspondientes extranjeros en la guerra de España*,¹³ del 2007.

Abans de finalitzar aquest apartat sobre alguns dels llibres que considero fonamentals de Paul Preston, vull remarcar la seva síntesi sobre la Guerra Civil Espanyola en les diferents reedicions i revisions, ja que en poques pàgines —unes dues-centes— apareixen tractats i sintetitzats tots els aspectes clau de la Guerra. Quan els alumnes demanen un llibre per conèixer la Guerra Civil, només cal dir-los que es llegeixin aquesta obra, per mi excel·lent.¹⁴

7. PRESTON, Paul. *Juan Carlos. El rey de un pueblo*. Barcelona: Plaza & Janés, 2003 (edició actualitzada publicada a Barcelona: Debate, 2012).

8. PRESTON, Paul. *El zorro rojo. La vida de Santiago Carrillo*. Barcelona: Debate, 2013.

9. PRESTON, Paul. *El final de la guerra: la última puñalada* a la República. Barcelona: Debate, 2014.

10. Els biografiats són Francisco Franco, José Millán Astray, José Antonio Primo de Rivera, Pilar Primo de Rivera, Salvador de Madariaga, Julián Besteiro, Manuel Azaña, Indalecio Prieto i Dolores Ibárruri. Preston va dedicar aquest llibre, guanyador del premi Así Fue – La Historia Rescatada, a Miquel Dols i Hilari Ragner.

11. PRESTON, Paul. *Las tres Españas del 36*. Barcelona: Debolsillo, 2011.

12. Les *palomas de guerra* biografiades són Mercedes Sanz-Bachiller, Nan Green, Priscilla Scott-Ellis, Margarita Nelken i Carmen Polo.

13. Els idealistes són Ernest Hemingway, John Dos Passos, Mikhaïl Koltsov, Louis Fischer, George Steer, Jay Allen, Henry Buckley i Herbert Rutledge Southworth.

14. PRESTON, Paul. *La Guerra Civil española: reacción, revolución y venganza*. Barcelona: Debolsillo, 2011.

Com es pot veure, després de tants anys la Guerra Civil continua molt present en la seva obra. No fa gaire, va reflexionar-hi amb les paraules següents:

Les ferides de la guerra civil continuen obertes. Cap guerra no acaba bé, sobretot per als perdedors, però el final de l'espanyola va ser especialment tràgic. Més de cent mil persones van caure innecessàriament en mans dels feixistes, i això va augmentar massivament la capacitat de repressió de Franco, amb conseqüències que encara avui es noten. La generació de la transició no volia parlar-ne per por del terror institucional i hi va haver un pacte de l'oblit, un desig tàcit de no arriscar-se a una altra guerra o a una altra dictadura. Calia anar amb peus de plom. Però avui, amb el pas del temps i com a conseqüència de la crisi i la irritació, els néts reivindiquen la memòria històrica.¹⁵

Però els néts han de saber que el doctor Paul Preston continua sent un esperit lliure, i quan es demana la destrucció del Valle de los Caídos o la retirada de plaques de carrers franquistes ell pensa que no es pot esborrar Franco i el franquisme de la història. En el cas de les plaques dels carrers, «mi solución [...], en aquellas que tengan nombres de militares, no sería la de substituir ese nombre por Nelson Mandela u otra personalidad, sino incluir debajo en la placa la explicación de qué fue lo que hizo esta persona». I sobre el Valle de los Caídos, malgrat les dificultats, tornaria les restes del dictador a la família i convertiria el lloc en un gran centre d'educació.¹⁶

Al llarg de la seva vida acadèmica, des dels primers viatges a Espanya Paul Preston ha teixit un seguit de relacions amb historiadors de diverses generacions de quasi totes les universitats espanyoles i catalanes. Però també amb historiadors i lletraferits al marge de la universitat, com ara l'historiador Francisco Espinosa o el seu amic Albert Manent. De ben segur que aquestes relacions han enriquit el seu coneixement sobre la nostra història. Però també és ben cert que, des de tots els càrrecs acadèmics que

15. Paraules extretes de l'elogi al candidat dels doctors Josep Sánchez Cervelló i Alberto Reig Tapia, en l'acte d'investidura com a doctor honoris causa per la Universitat Rovira i Virgili el 15 de maig de 2015.

16. *La Vanguardia*, 17-11-2015.

ha ostentat i les diferents universitats en què ha estat, ha ajudat i acollit molts col·legues en nombrosos seminaris i fòrums de debat, per on han passat una part molt important dels historiadors espanyols dedicats al segle xx. Aquesta tasca encara ha estat més fructífera des que el 1991 va arribar a la London School of Economics and Political Science, on encara exerceix el seu mestratge des de la Càtedra Príncep de Asturias i des de la direcció de la Cañada Blanch Centre for Contemporary Spanish Studies, que el curs vinent acollirà Antoni Vives, lector del recentment constituït Departament d'Història i Arqueologia de la nostra Universitat. Personalment, li he d'agrair la participació en el seminari de memòria històrica que va tenir lloc el juny del 2012.

La relació amb Catalunya

La seva relació amb Catalunya ve de lluny. A banda dels contactes i les amistats amb nombrosos professors de les nostres universitats, amb els quals de manera constant o esporàdica manté una relació, la connexió amb Catalunya no és llarga, sinó llarguíssima. Ell mateix ha recordat la relació amb el gran Josep Fontana i amb Josep Tèrmes. És evident que el llibre d'aquest últim *Misèria contra pobresa*, sobre els anomenats fets de la Fatarella, que, al meu parer, conté algunes de les millors pàgines que mai s'han escrit sobre la Guerra Civil, li va causar un gran impacte. Les relacions amb els companys de la Universitat Rovira i Virgili Josep Sánchez Cervelló, Montserrat Duch, Joan Maria Thomàs, Xavier Moreno i Alberto Reig Tapia vénen de molt lluny, sobretot en el cas d'Alberto Reig i Josep Sánchez. De la Universitat Autònoma és forta la relació amb Borja de Riquer, Francesc Bonamusa, Pere Ysàs i Carme Molinero, i en el cas de la Universitat de Lleida i la Universitat de Girona, amb Conxita Mir i Joaquim Nadal. També és molt estreta la relació amb Enric Ucelay-Da Cal, de la Pompeu Fabra. De la nostra Universitat, la relació amb els companys —a risc de deixar-me'n algun— del Departament d'Història Contemporània és àmplia i, com he dit fa un moment, fructífera. En primer lloc, Gabriel Cardona, que ja no és entre nosaltres i amb qui Preston mantenia una gran amistat; Mary Nash; Pelai Pagès; Susanna Tàvera; Andreu Mayayo, i Antoni Segura. La relació amb aquest darrer ha estat molt fluida, ja que la direcció del Centre d'Es-

tudis Històrics Internacionals li ha demanat la col·laboració en actes diversos cops, i el seu director, per encàrrec del Rectorat, té part de responsabilitat que l'arxiu de Paul Preston s'hagi dipositat al monestir de Poblet. Tot i que formo part d'aquesta Universitat, fet del qual estic molt orgullós, situo la meva relació amb Preston i la del meu amic Josep Maria Solé Sabaté, de la Universitat Autònoma, al marge, ja que la nostra coneixença, principalment la seva amb en Josep Maria, ve d'abans de l'entrada a la Universitat.

Però les seves relacions no s'acaben en el món acadèmic. Josep Bennet, Albert Manent —definit pel mateix Preston com un intel·lectual savi i humà, amable i benèvol, símbol de la tolerància, «que és el millor de Catalunya»—,¹⁷ Antoni Vives i Manel Sanromà en són una bona mostra. I tampoc no formen part de l'acadèmia el seu admirat Hilari Raguer i Josep Massot i Muntaner, d'una categoria humana i una capacitat intel·lectual extraordinàries. Tots dos formen part de la comunitat de monjos benedictins del monestir de Montserrat.

Aquests darrers anys, en diferents fòrums s'ha explicat que Preston parla, entén i escriu el català, i en aquest aprenentatge hi té molt a veure Ernest Raguer i Suñer, per als amics, entre els quals em compto, el pare Hilari. És curiosa la relació de Paul Preston amb els nostres monestirs: en el de Poblet, com he dit més amunt, hi ha dipositat el seu arxiu. Esperem, i permeteu-me la *boutade*, que amb el temps descobrirem que tot és una mena de «contubernio judio-masónico» conxorxat amb el comunisme internacional. Però la seva relació amb Catalunya va més enllà de la vida cultural: s'hi ha vinculat com a ciutadà lliure i compromès. Ha defensat la llengua i cultura catalanes, ha defensat el retorn dels nostres papers i ha defensat el nostre dret a decidir com a poble. Ho ha fet sense pensar en les conseqüències, simplement perquè, repeteixo, com a ciutadà i historiador compromès, ho havia de fer.

És per tot això, Magnífic Rector, és per tot el que he exposat sobre la vida i l'obra del doctor Paul Preston, que el Departament d'Història Contemporània de la Facultat de Geografia i Història va demanar que fos nomenat doctor honoris causa, en reconeixement als seus mèrits. Per tant, proposem que li atorgueu la més alta distinció de la nostra Universitat.

17. Extret de la glosa feta per Jordi Amat, ja citada.

Sponsor's speech by
Professor Joan Villarroya

Honourable Rector,
Dean of the Faculty of Geography and History,
Professor Paul Preston,
Lecturers,
Friends,

Before I speak about Paul Preston's merits and career as a historian, I would like to thank what was until a few weeks ago the Department of Contemporary History for selecting me to sponsor the proposed *doctor honoris causa* in this ceremony.

Of all the British Hispanists, Paul Preston stands out as the most important and most prolific author on Spain's recent history. He is also, beyond a shadow of a doubt, the most widely recognized, most influential Hispanist. He has received numerous awards in the UK and Spain for his extensive works, which include books, collective works, forewords, papers in the most prestigious history journals, congresses, symposiums, and contributions to the press, radio and television. In his works, Preston covers all of the most debated areas of the history of Spain in the twentieth century and at the start of the twenty-first century. He has studied the Civil War in great depth: the underlying factors, the revolt and revolution that they caused, the repression, and the end. He has researched the role of various individuals in that War, including certain women, and also the army, and foreign correspondents. In addition to the Civil War, he has made many excellent contributions throughout his long research career on Franco's dictatorship and the transition, and on what he gave as the title to one his books: "the triumph of democracy in Spain".

Paul Preston is also a prolific foreword writer. He has written around sixty: some for studies by young historians, which act as brilliant letters of presentation and provide considerable help; others for works by leading historians such as Hilari Raguer. It is no secret: there is both friendship and mutual admiration between Preston and Raguer, to the extent that Preston has acknowledged Raguer's influence on his thinking about the

Spanish Civil War. In the foreword of a reference work on the church and the Spanish Civil War¹ by Hilari Ragner, Preston wrote: “It is an object lesson in how an ethical and moral approach to historical issues is compatible with open-minded honesty”. I believe that these phrases also apply to the entire works of Paul Preston.

Just under a year ago, during a similar ceremony at Universitat Rovira i Virgili, Sánchez Cervelló and Reig Tapia stated that Preston has always been characterised by his critical thinking, defence of freedom, knowledge of Spanish culture in all its great diversity, with a particular focus on Catalonia, and efforts to transmit the values inherent in an advanced, pluralist democracy. These are words that I fully endorse.

As a result of Preston’s values and works, he has received numerous recognitions, awards and honours over the decades. He has been a member of the Royal Historical Society since 1982; the British Academy since 1994; the California Institute of International Studies since 1996, and the European Academy of Yuste since 2006. In addition, in 1986 he received the Cross of the Order of Civil Merit from King Juan Carlos I, for his service to Spain; in 2000 he was made Commander of the Order of the British Empire; and in 2007, Knight of the Grand Cross of the Order of Isabella the Catholic.

In Catalonia, he has been a member of the Institut d’Estudis Catalans since 2008. The Government of Catalonia gave him the Ramon Llull International Prize in 2005 for his contributions to the study and writing of our past, in 2006 he received the Trias Fargas Award for the book *Idealistes sota les bales*² (*We saw Spain die: foreign correspondents in the Civil War*) and in 2011 he received the Santiago Sobrequés History of Catalonia Award for the book *L’holocaust espanyol* (*The Spanish Holocaust*). In 2012, he was awarded the Pompeu Fabra Award for the promotion and dissemination of the Catalan language, and in 2015 he was awarded honorary doctorates, first from Universitat Rovira i Virgili, and then from the Universitat de València.

1. RAGNER, Hilari. *Gunpowder and Incense: The Catholic Church and the Spanish Civil War (1936–1939)*. Routledge, London-New York, 2007.

2. PRESTON, Paul. *Idealistes sota les bales: històries de la Guerra Civil*. Proa, Barcelona, 2007.

Biographical considerations

Paul Preston was born in Liverpool on 21 July 1946. He was from a humble family, and when he was very young his mother died from a serious illness that he also contracted, but managed to survive. He was brought up largely by his grandparents and learnt, among other values, the feeling of community that exists between neighbours in poor neighbourhoods, which he acknowledges as a major influence on his works. Through sacrifice and persistence, he made a place for himself in English academia, which was highly competitive and class-conscious at the time. He studied at the University of Oxford, and in the academic year 1968-1969 won a scholarship for a master's degree in Contemporary History at the University of Reading, where he studied under Hugh Thomas and began to research in depth the period of the Second Republic and the Civil War. After almost fifty years, he continues to research and publish works on this period that is so important to the history of Spain. During his time at Reading, Thomas gave Preston a reference book on the Spanish Civil War: *El mito de la cruzada de Franco* (The myth of Franco's crusade)³ written by Herbert R. Southworth, who Preston admired. This book, and Preston's personal relationship with Southworth for many years, greatly influenced his working method as a historian. Apart from its civic and ethical impact, Preston learnt that meticulous reading of documents and books is the key to any study of history. Using this method, his powers of analysis and his great ability to combine meticulous historical writing with accessible language, Preston has produced exceptional, rigorous works on the history of Spain from the 1930s until today.

After a year at Reading, Preston returned to Oxford. It was at this time that he raised the question of the Spanish right's strategies to destroy democracy, among other subjects, whilst working on a thesis that was subsequently published in Spain in 1978 under the title *La destrucción de la democracia en España. Reforma, reacción y revolución en la Segunda República* (The coming of the Spanish Civil War. Reform, reaction and revolution in the Second Spanish Republic). During his thesis research, Preston spent his first periods in Spain and learnt Spanish. Since then, he has continued to come

3. SOUTHWORTH, Herbert R. *El mito de la cruzada de Franco*. Debolsillo, Barcelona, 2008.

and go, participating in numerous congresses, seminars, conferences and book presentations. His presence is always synonymous with new contributions and opening up to new ideas.

All those who know Preston's work highlight two of his books.

The first is the magnificent work *Franco. A Biography*,⁴ which in my opinion is the best biography ever written about the dictator. Through his description of Franco's life and character, he covers the history of almost all of the twentieth century. This is a masterly account that addresses all the problems of contemporary Spain, from the issue of Morocco, to the army and the Catholic Church. Preston also broadens the perspective and puts it in context: it is a superb book on Europe in the 1930s, the Second World War, and diplomacy in these years—a subject that Preston knows well. At the same time, this biography is an example of Preston's rigour as a historian. He continues to explore the figure of the dictator and deepen his knowledge of the subject. As a result, in the latest edition of the book, Preston addresses the topic of Franco's anti-Semitism. "Carry on demythologising"⁵ Hugh Thomas inscribed in the copy of *El mito de la cruzada de Franco* that he gave to Preston. This is what Preston has done throughout his life with determination and intellectual rigour, and it is also why he picked apart another myth: that of Franco as a protector of Jews.

The second book is *The Spanish Holocaust*.⁶ In this work, Preston uses his vast knowledge of literature on the subject and on the scope of suppression during the War and in the immediate post-war period to analyse repression on both sides. He delves deep into the subject. First, because he analyses repression in the Republican zone in detail; and second, because he does not fall into the trap of "you were worse", but identifies Francoist repression within the parameters of what it really was: an attempt to totally eradicate, without scruples or hesitation, anyone who disagreed with the nationalist rebels. Critics and revisionists have attacked the title of the book to try to discredit the work as a whole, perhaps because it shows that

4. PRESTON, Paul. *Franco. A Biography*. Fontana Press, London, UK, 1995.

5. Comment on Paul Preston made by Jordi Amat at an academic event on 20 April 2015 in the Saló de Cent, Barcelona City Council.

6. PRESTON, Paul. *The Spanish Holocaust: inquisition and extermination in twentieth-century Spain*. Harper Collins, London, UK, 2012.

terror tactics used on the civilian population were a key factor in the rebels' victory, and were perfectly orchestrated, directed and considered before the outbreak of the Civil War. Preston dedicated the Catalan edition of *The Spanish Holocaust* to Tomasa Cuevas, Josep Benet and Gabriel Cardona—the last of these, a colleague in the Department of Contemporary History and a leading expert on the Spanish army in the twentieth century—as the work of these three academics led Preston to change his views on many of the issues addressed in the book.

Preston has always been interested in leading figures in history, which explains his output of biographies: the work on Franco, mentioned above; a book on King Juan Carlos entitled *Juan Carlos: a People's King*,⁷ published in 2004; a work on Santiago Carrillo called *The last Stalinist*,⁸ and one on Colonel Segismundo Casado in *The last days of the Spanish Republic*,⁹ in which he also vindicates the figure of Juan Negrín, who has been so badly treated in some historical studies.

Preston has also approached figures collectively, with biographies¹⁰ in *Comrades: portraits from the Spanish Civil War*,¹¹ published in 1999; *Doves of war*,¹² in 2002, and *We saw Spain die: foreign correspondents in the Spanish Civil War*,¹³ in 2009.

Before I conclude this section on what I consider to be some of Paul Preston's essential works, I would like to mention his summary of the Spanish Civil War, in its various re-editions and revised versions. This is a work that describes and summarises all the key aspects of the War in little

7. PRESTON, Paul. *Juan Carlos: a People's King*. HarperCollins, London, 2004 (updated version published in Barcelona: Debate, 2012).

8. PRESTON, Paul. *The last Stalinist: the life of Santiago Carrillo*. William Collins, London, UK, 2014.

9. PRESTON, Paul. *The last days of the Spanish Republic*. HarperCollins, London, UK, 2016.

10. This work describes the lives of Francisco Franco, José Millán Astray, José Antonio Primo de Rivera, Pilar Primo de Rivera, Salvador de Madariaga, Julián Besteiro, Manuel Azaña, Indalecio Prieto and Dolores Ibárruri. Preston dedicated the Spanish version of this book, which won the *Así Fue – La Historia Rescatada* award, to Miquel Dols and Hilari Raguer.

11. PRESTON, Paul. *Comrades: portraits from the Spanish Civil War*. HarperCollins, London, UK, 1999.

12. The lives of the following *doves* of war are covered in this work: Mercedes Sanz-Bachiller, Nan Green, Priscilla Scott-Ellis, Margarita Nelken and Carmen Polo.

13. The foreign correspondents that are included are Ernest Hemingway, John Dos Passos, Mikhail Koltsov, Louis Fischer, George Steer, Jay Allen, Henry Buckley and Herbert Rutledge Southworth.

more than two hundred pages. When students ask what book they should read to learn about the Civil War, this is the one you should recommend. In my opinion, it is excellent.¹⁴

As you can see, after so many years, the Civil War continues to be very much present in Preston's work. Not long ago, he reflected on this:

The wounds of the civil war are still open. No war ends well, particularly for the defeated party, but the end of the Spanish Civil War was particularly tragic. Over a hundred thousand people fell unnecessarily into the hands of fascists, and this vastly increased Franco's capacity for repression, with consequences that can still be noted today. The transition generation did not want to talk about it for fear of institutional terror, and a "pact of forgetting" was formed, in response to an unspoken desire to avoid another war or another dictator. It was important to tread carefully. But now time has passed and recession and frustration have prompted grandchildren to fight for the recovery of historical memory.¹⁵

However, the grandchildren should know that Paul Preston continues to be a free spirit, and when they demand the destruction of the *Valle de los Caídos* memorial monument to Franco or the removal of street signs bearing the names of Franco's supporters, he would say that you cannot erase Franco or the Franco dictatorship from history. In the case of the street signs, he states: "my solution [...] for streets named after military men is not to replace the name with that of Nelson Mandela or another figure, but to include under the sign an explanation of what this person did". Regarding the *Valle de los Caídos*, despite the difficulties, he would return the remains of the dictator to his family and make the place into a major education centre.¹⁶

Throughout his academic life, since his first trips to Spain, Paul Preston has formed a series of relationships with historians of various genera-

14. PRESTON, Paul. *The Spanish Civil War: reaction, revolution and revenge*. Harper Perennial, London, UK, 2006.

15. Words taken from the tribute to Paul Preston by Josep Sánchez Cervelló and Alberto Reig Tapia at the *doctor honoris causa* ceremony, Universitat Rovira i Virgili, 15 May 2015.

16. *La Vanguardia*, 17-11-2015.

tions from almost all of the Spanish and Catalan universities, as well as with historians and literary people beyond the university community, such as Francisco Espinosa, a historian, and his valued friend Albert Manent. Certainly, these relationships have enriched his knowledge of Spanish history. It is also true that, in all the academic positions he has held and the universities at which he has been, he has helped many colleagues in numerous seminars and forums of debate, through which have passed many of the Spanish historians of the twentieth century. He has renewed these efforts with even greater vigour since his arrival in 1991 at the London School of Economics and Political Science, where he continues to teach through his position as Prince of Asturias Chair and as director of the Cañada Blanch Centre for Contemporary Spanish Studies, which next year will welcome Antoni Vives, an assistant lecturer at the Universitat de Barcelona's recently formed Department of History and Archaeology. Personally, I am grateful for his participation in a seminar on historical memory that was held in June 2012.

Relationship with Catalonia

Preston's relationship with Catalonia goes back many years. Apart from his current contacts and friendships with numerous lecturers from Catalan universities, who Preston is in touch with regularly or sporadically, he has been connected to Catalonia for a very, very long time. He himself recalls his relationship with the great Josep Fontana and Josep Termes. Clearly, he was deeply affected by Termes's book *Misèria contra pobresa* (Misery versus poverty), on what are known as the events of *La Fatarella*, which, in my opinion, contains some of the best pages written on the Civil War. His relationships with colleagues from Universitat Rovira i Virgili, including Josep Sánchez Cervelló, Montserrat Duch, Joan Maria Thomàs, Xavier Moreno and Alberto Reig Tapia, have been established for many years, particularly in the case of Alberto Reig and Josep Sánchez. At the Universitat Autònoma de Barcelona, he has close relationships with Borja de Riquer, Francesc Bonamusa, Pere Ysàs and Carme Molinero; and at the universities of Lleida and Girona, he is in close contact with Conxita Mir and Joaquim Nadal. He also has a very close relationship with Enric Uce-

lay-Da Cal, from Universitat Pompeu Fabra. At the Universitat de Barcelona, he has extensive, fruitful relationships with colleagues from the Department of Contemporary History. I will try not to leave anybody out. The first on the list is Gabriel Cardona, who is no longer with us and with whom Paul was great friends, followed by Mary Nash, Pelai Pagès, Susanna Tavera, Andreu Mayayo, and Antoni Segura. His relationship with Segura in particular has been very dynamic. As part of the management team of the Centre for International Historical Studies, Segura asked Preston to participate in events on various occasions; and as its director, appointed by the Rector's Office, he is partly responsible for the fact that Paul Preston's archive has been deposited at Poblet Monastery. Although I form part of the Universitat de Barcelona, a fact of which I am very proud, I place my relationship with Preston and that of my friend Josep Maria Solé Sabaté, from the Universitat Autònoma de Barcelona, beyond the university community. Our friendships, and particularly that of Preston and Josep Maria, date back to the time before we joined these institutions.

Preston's contacts in Catalonia are not limited to the academic world. Josep Benet, Albert Manent, who Preston himself defined as a learned, caring intellectual, kind and benevolent, a symbol of tolerance, "the best in Catalonia",¹⁷ Antoni Vives and Manel Sanromà are good examples. Other contacts from outside of academia include Hilari Raguer, who Preston admires greatly, and Josep Massot i Muntaner, who are both very caring people with extraordinary intellectual capacities. Both are members of the community of Benedictine monks at the Montserrat Monastery.

In the last few years, it has been stated on various forums that Preston speaks, understands and writes in Catalan. His mastery of this language has a lot to do with Ernest Raguer i Suñer, known as Father Hilary to his friends, among whom I count myself. Paul's relationship with our monasteries is interesting: as I stated before, he has deposited his archive at Poblet Monastery. We expect (if you'll allow me the *boutade*) that over time we will discover that it is all a kind of Judeo-Masonic conspiracy plotted with international communism. However, Preston's relationship with Catalonia goes beyond cultural life: he is associated with it as a free, committed citizen. He has defended our culture and language, the return of the Sala-

17. Taken from the comment by Jordi Amat, as cited above.

manca Papers, and our right to decide as a people. He has done this without thought for the consequences. He has done it simply because, as a committed citizen and historian, he had to do it.

It is for all these reasons, Honourable Rector, for everything I have presented on the life and works of Paul Preston, that the Department of Contemporary History of the Faculty of Geography and History asks for his merits to be recognised with an honorary doctorate. It is for these reasons, we propose, that Paul Preston should be awarded the highest distinction of our University.

Discurs del professor
Paul Preston

Magnífic Senyor Rector,
Senyor Degà de la Facultat de Geografia i Història,
Distingits professors i autoritats universitàries,
Amics i amigues,
Senyors i senyores,

Primerament, voldria expressar el meu agraïment per l'immens honor que se'm concedeix avui en aquesta Universitat, a Barcelona i a Catalunya, tres llocs que, com ara intentaré explicar, han tingut una importància cabdal en la meva vida. En segon lloc, també m'agradaria manifestar la meva gratitud pel discurs més que generós que ha pronunciat el doctor Joan Villarroya i Font, estimat col·lega i padrí meu en aquesta cerimònia.

Sovint em pregunten com vaig arribar a fer-me historiador d'Espanya. Doncs bé, vaig néixer a Liverpool un any després que acabés la Segona Guerra Mundial, una ciutat que, com a principal punt d'arribada de l'armament procedent dels Estats Units, va quedar destruïda per les bombes alemanyes. Durant la meva infantesa, els constants bombardeigs de l'aviació nazi eren un tema de conversa recurrent entre els adults. Segurament per aquest motiu, quan teníem vuit o nou anys, solíem jugar al carrer posant-nos els impermeables com si fossin capes, només cordant-nos el botó de dalt i sense ficar els braços a les mànigues. Així, quan corríem, les capes onejaven darrere nostre i fèiem veure que érem avions de combat i lluitàvem britànics contra alemanys. Més endavant, als deu o dotze anys, m'entretenia construint maquetes d'avions de la Segona Guerra Mundial: Hurricanes i Spitfires, i Junkers i Messerschmitts. Arran de tot això se'm va despertar un gran interès per aquest conflicte bèl·lic i, sobretot, pels orígens; de fet, ja en l'adolescència llegia llibres d'aquesta temàtica. D'altra banda, em vaig criar en un barri obrer de la ciutat, on vaig desenvolupar, gràcies als meus avis, un sentiment de comunitat que acabaria influïnt en la meva visió sobre la història d'Espanya.

Abans d'entrar a la universitat, vaig passar per diferents llocs fent feines diverses, des d'omplir prestatgeries en un supermercat fins a ordenar correspondència en una oficina postal. Avui dia, a Anglaterra és habitual que, entre l'institut i la universitat, els estudiants s'agafin un any sabàtic, durant el qual molts se'n van a rodar món o a fer algun voluntariat a Àfrica. Aleshores, tot i que això no s'estilava, hi havia la possibilitat de treballar en algun centre educatiu com a professor ajudant. I això és el que vaig fer en un institut de secundària d'un barri obrer complicat, d'on anys més tard va sortir el futbolista Wayne Rooney. Al costat de l'institut hi havia una escola de primària, i vaig treballar en tots dos llocs fent-hi substitucions. De fet, crec que sóc dels pocs professors universitaris que ha fet docència a tots els nivells del sistema educatiu, la qual cosa m'ha estat de molta utilitat, perquè m'ha ajudat a entendre la importància que té que les classes siguin clares i entretingudes.

Val a dir que, venint del barri d'on jo venia, entrar a Oxford en aquells temps era ben bé un miracle. Malgrat això, no puc dir que hi aprenguéss gaire, durant la carrera. El programa d'Història resultava avorrit si el que t'interessava era la Segona Guerra Mundial. El temari era molt tradicional i se centrava en la història medieval, moderna i constitucional; la història contemporània aleshores es considerava simplement periodisme. Un cop llicenciat, vaig veure clar que volia dedicar-me a la recerca, però no sabia quin tema tractar. Així, frustrat l'interès que tenia per la Segona Guerra Mundial, em van oferir una beca a la Universitat de Reading, on podia fer un màster d'Història d'Europa centrada en els anys trenta. Això va significar un punt d'inflexió en la meva trajectòria: per fi podia estudiar el que m'interessava de debò.

A Reading també vaig poder fer un curs sobre la Guerra Civil Espanyola amb Hugh Thomas, autor de clàssics sobre la matèria. Era un professor excepcional en seminaris reduïts, feia el paper de típic anglès excèntric i impartia classes tant erudites com entretingudes. Vaig començar a llegir sense parar sobre la Guerra Civil Espanyola, i em semblava més fascinant que qualsevol altre període que hagués estudiat abans. Ja tenia tema per a la recerca del doctorat; aquest conflicte històric fou una capsula de Pandora: em permetia estudiar el comunisme, l'anarquisme, el socialisme, la francmaçoneria i la democràcia liberal, així com protagonistes de la talla de Stalin, Hitler, Mussolini, Trotski, Léon Blum i Neville

Chamberlain, a més d'una quantitat enorme de protagonistes espanyols, és clar.

En aquell moment, el meu bagatge espanyol era nul; de fet, no en sabia ni l'idioma. Una vegada vaig haver llegit tot el que vaig poder trobar en anglès sobre el tema, vaig decidir que el millor seria aprendre castellà i anar-me'n cap a Espanya. Aquest va ser l'inici d'una història d'amor que ha durat tota la vida. A la darrereria de la dècada dels seixanta, Espanya era ben diferent del que és ara: encara era l'Espanya de la Guerra Civil, no pas la de la Unió Europea, l'Starbucks i el McDonald's. Quan vaig arribar, em van captivar les escenes, els sons i les olors dels pobles que visitava. A diferència —i potser precisament per això— de les moltes experiències lingüístiques desagradables que havia tingut a França, encara recordo amb emoció com, arreu on anava, la gent m'animava quan titubejava amb el meu castellà rudimentari. També he de dir que aleshores venia del sud d'Anglaterra, on vaig trobar que la gent era més aviat freda. D'on jo sóc, del nord, la gent és més oberta i afectuosa, especialment entre les classes populars. Així que, des del primer moment, a Espanya m'hi vaig sentir com a casa, i, de fet, quan vaig tenir coneixements suficients de la llengua castellana, em va meravellar el sentit de l'humor, que era molt semblant al meu.

Després del màster a Reading, vaig tornar a Oxford per fer un doctorat sobre els orígens socials de la Guerra Civil Espanyola. Durant aquesta etapa de recerca vaig anar a viure a Madrid, i vaig estar-m'hi una temporada, des de finals dels seixanta fins a principis dels setanta. Allà vaig viure situacions que em van fer adonar del que era la dictadura. Al campus de la universitat, les càrregues policials eren força habituals. Un dia, sortia d'un arxiu i, mentre anava cap a casa, vaig sortir del metro i em vaig trobar un tiroteig entre la policia i membres del FRAP. Així mateix, el 1973, després dels enfrontaments de la manifestació del Primer de Maig, diversos estudiants que treballaven als mateixos arxius que jo van desaparèixer durant uns quants dies. Al cap d'un temps vaig assabentar-me que els havien detingut, apallissat i interrogat.

Inevitablement, experiències com aquestes van influir en la meva visió crítica del règim franquista, van reforçar el meu sentiment positiu cap a la Segona República i van agreujar la tristor que em mereixia la victòria de Franco, secundada per Hitler i Mussolini. És més: la simpatia que sen-

tia per aquell govern democràtic va anar creixent a mesura que avançava la recerca sobre la injustícia social a Espanya i veia com la gent normal i corrent havia suportat les increïbles crueltats de la guerra per defensar un sistema democràtic que tant havia fet pels drets de les dones, l'educació i el benestar social. En realitat, venint d'un barri obrer de Liverpool, el més lògic i coherent era mostrar-me contrari al feixisme.

Mentre preparava la tesi, va passar-me una cosa que acabaria tenint una gran importància en la meua carrera. Una prestigiosa revista em va publicar un article sobre la conspiració monàrquica contra la Segona República, i Hugh Thomas em va convèncer perquè n'enviés una còpia a Herbert Southworth, il·lustre i excèntric historiador nord-americà, amb vastos coneixements sobre la Guerra Civil i la metodologia forense que el van convertir en un referent implacable per a la comunitat d'historiadors. Durant la Guerra Civil, Southworth va crear, juntament amb el periodista Jay Allen, una agència de notícies a Nova York partidària de la República; a partir d'aleshores va dedicar bona part de la seva vida a l'estudi d'aquest conflicte i va escriure clàssics com ara *El mito de la cruzada de Franco* o *La destrucción de Guernica*. Així, doncs, vaig decidir enviar-li l'article, malgrat l'angoixa que això em causava. Afortunadament, però, va rebre'l amb afecte i consideració, i vam iniciar una relació molt estreta, gairebé de pare i fill. Vaig aprendre'n molt, d'ell, en la teoria, en la pràctica i, sobretot, en la dimensió humana, fins al punt que va esdevenir la font d'inspiració principal de la meua obra.

Tanmateix, potser la lliçó més important de Southworth la vaig aprendre un cop mort. És una reflexió ben simple, però aleshores em va torbar: vaig adonar-me de la quantitat de coneixements que s'endú algú quan es mor. En el seu cas, eren tants, aquests coneixements, que hauria estat molt difícil conservar-los tots. Si bé és cert que, per fortuna, s'han pogut conservar milers de llibres seus a la Universitat de Califòrnia, i uns quants més i bona part de la seva correspondència al Museu de la Pau de Guernica, els seus pensaments van desaparèixer amb ell. Aquesta és la raó per la qual sempre he intentat atendre els meus alumnes i els meus lectors. I també per això, seguint el suggeriment del meu amic Antoni Vives, dono part del meu arxiu, consistent en un gran volum de llibres i articles, al monestir de Poblet. Deixeu-me dir que, quan vaig prendre aquesta decisió, més enllà del conegut vincle que tenia Southworth amb Catalunya, no era

conscient que a Poblet es conservava molta de la correspondència entre l'historiador i Josep Tarradellas, el president exiliat, i entre les seves dones, Suzanne Maury i Antònia Macià, la qual cosa fa palesa l'íntima amistat que tenien les dues famílies.

Una altra pregunta que em solen fer és quina mena d'historiador sóc. Sens dubte, a l'inici de la meua carrera m'hauria definit com a historiador social i, de fet, en la tesi doctoral i en el primer llibre vaig centrar-me en els orígens socials de la Guerra Civil Espanyola. Vaig intentar demostrar que els conflictes entre els pagesos sense terra i els latifundistes, entre els miners i els propietaris de les mines, i entre els obrers i els patrons industrials es van canalitzar en l'escenari polític per mitjà dels dos grans partits, que representaven les dues parts: el PSOE, per als primers, i la CEDA, per als segons. Malgrat això, en aquest procés vaig descobrir, quasi per accident, que tenia una certa vocació de biògraf. Mentre escrivia la tesi, em va fascinar el paper que tenien personatges concrets en relació amb els grans moviments socials. A *La destrucción de la democracia en España*, per exemple, vaig fer un èmfasi considerable, en referència al PSOE, a les relacions que hi havia entre Indalecio Prieto, Largo Caballero i Julián Besteiro, d'una banda, i els seus seguidors, de l'altra; i pel que fa a la CEDA, a les relacions que hi havia entre Gil Robles i els seus partidaris, els més moderats com ara Manuel Giménez Fernández o Luis Lucia, i els més extremistes, com per exemple Cándido Casanueva. Aquesta tendència és més accentuada a *El triunfo de la democracia en España*, obra en la qual vaig posar en relleu el paper que van tenir personatges de la talla de Santiago Carrillo, Felipe González, el rei Joan Carles, Manuel Fraga o Adolfo Suárez, entre d'altres. Això és degut, en part, al fet que jo havia viscut aquell període i era conscient de la interacció que hi havia entre els moviments socials partidaris d'una transició democràtica i els que s'hi oposaven, d'una banda, i la manera en què els actors polítics principals mediaven el conflicte entre l'esquerra i els franquistes, de l'altra. Em sentia còmode escrivint sobre persones concretes, però mai no vaig pensar que tenia fusta de biògraf.

Així, doncs, el 1982 vaig acceptar, després de pensar-m'hi molt, l'encàrrec d'escriure una biografia de Franco. A Anglaterra, el meu editor em pressionava dient-me que, com a historiador del segle xx a Espanya, havia d'escriure sobre algú d'una tal rellevància. Això no obstant, aleshores tenia la impressió que el dictador era una persona tan avorrida, tan detestable,

que no m'arribaria a interessar prou. Un cop m'hi vaig posar, però, vaig quedar fascinat: Franco era, en el terreny personal, un enigma. Va guanyar una guerra civil amb una implacabilitat monumental i va entendre's amb alguns líders mundials com ara Hitler, Mussolini, Eisenhower, etc., i tanmateix era, alhora, una persona amb senyals més aviat grotescos: va contractar un alquimista perquè augmentés les reserves d'or de l'Estat i un xarlatà que deia fabricar un polsim que es convertia en combustible un cop dissolt en aigua; va dir que el papa Pau VI era bolxevic i que el papa Joan XXIII era francmaçó, i pensava que el món estava governat per un superestat maçònic que controlava els governs de Londres i Washington.

Quan vaig començar la meva carrera com a historiador, pensava que encara tindria temps de llegir sobre història italiana, russa, francesa, alemanya, anglesa... De mica en mica, però, atesa l'allau de llibres que sortien sobre la història d'Espanya, vaig acabar especialitzant-me encara més. He arribat al punt, de fet, que l'única cosa de la qual en sé prou és la història contemporània d'Espanya. Quan la meva dona em pregunta per què no anem a l'Índia, li responc que hi ha zones d'Espanya que encara no conec. És el mateix que dic als meus alumnes: «Es pot saber una mica de tot, o es pot saber molt d'una mateixa cosa». Assenyalo una taula allargada i els dic: «Aquesta taula representa la història mundial. De punta a punta, amb la distància més llarga, hi tenim la cronologia, el pas dels anys; de costat a costat, amb la distància més curta, la geografia. Doncs bé, hi ha qui es coneix tota la taula, tota la història mundial, però només la superfície. Jo, per contra, només conec aquell nus que hi ha a la fusta, però me'l conec de dalt a baix».

El meu punt de vista sobre Espanya i la seva història ha anat canviant en els darrers quaranta anys. La meva posició antifranquista no ha variat gaire, i continuo defensant aquella Segona República. Amb el temps, però, cada cop estic més predisposat a veure les bondats i les maldats de tots dos bàndols, potser precisament pel que deia abans, perquè la meva veritable vocació —si és que és aquesta la paraula— és la de biògraf. Per bé que crec en la importància que té la dinàmica econòmica en la història, també crec fermament en el paper que hi tenen les persones a títol individual.

Quan he començat aquesta intervenció he dit que Catalunya, Barcelona i aquesta Universitat han estat importants en la meva vida. Qualsevol historiador que es proposa fer recerca en el passat d'un altre país topa amb

problemes que ben rarament experimenten els seus col·legues autòctons. Ha d'aprendre un idioma nou i una cultura nova i també ha de submergir-se en aquella cultura amb la finalitat última d'adquirir el que sovint es coneix com una «segona identitat». Per a molts hispanistes britànics, això generalment significa convertir-se en fill adoptiu de Madrid o de Barcelona. En el meu cas, primer vaig anar a viure a Madrid i allà hi vaig aprendre el castellà, amb la qual cosa quan vaig venir a Catalunya per primer cop em sentia inevitablement estranger, si bé és cert que, malgrat el que m'havien dit sempre a Madrid, mai no vaig topar amb cap dificultat pel fet de no saber català, ni tampoc vaig trobar que ningú em criticués pel fet de no saber-ne. Sigui com sigui, sempre he sentit una estranya fascinació per Barcelona, i potser per això he animat alguns dels meus alumnes de doctorat a centrar la seva recerca en aquesta ciutat.

Per mi, Barcelona és una barreja curiosa: d'una banda, oposició anti-franquista, futbol i classe treballadora militant; de l'altra, estil i civilització. La primera idea que vaig fer-me de Barcelona, molt abans de visitar-la, va ser a partir de les proeses del Barça i de llegir Peirats, Sanz i Souchy sobre la CNT, George Orwell, llibres sobre el POUM i escrits sobre la vaga de Tramvies del 1951. Quan vaig venir per primer cop, el 1970, el que em va fascinar més no va ser ni el Tibidabo, ni Montjuïc, ni la Sagrada Família ni el barri Gòtic. El que recordo més va ser l'oportunitat de conèixer un veterà de la CNT de cinquanta anys que vivia en una planta baixa minúscula situada a la part més tronada del Paral·lel. M'hi va convidar a dinar amb la seva família. En una habitació austera, aquell home recordava la ciutat durant la guerra i parlava de la lluita clandestina sindical durant els anys posteriors. Era un humanista de debò, una persona racionalista, generosa d'esperit i partidària de la no-violència, que mostrava sempre solidaritat cap als seus veïns i companys de feina i confiava, sense ingenuïtat, en solucions racionals per posar fi als problemes de la humanitat. Aquella trobada va confirmar totes les il·lusions romàntiques que m'havia fet de la classe obrera barcelonina: no era la Barcelona de Gaudí ni de Cambó, sinó la Barcelona autèntica, la de la classe obrera de la República i la Guerra Civil.

D'aquesta imatge romàntica que m'havia fet de la ciutat vaig passar fàcilment a la percepció de l'opressió de la dictadura. Un dels primers records que tinc d'Espanya, quan feia poc que hi vivia, és la final de la Copa

del 1971, entre el Barça i el València. En aquells anys no era gaire difícil veure que el Reial Madrid era l'equip del règim i el Barça, d'alguna manera, l'equip de l'oposició democràtica. El 1939, després de la supressió de la Generalitat de Catalunya, els partits i els sindicats, el pas següent va ser el Futbol Club Barcelona. Jo, com a seguidor exiliat de l'Everton, conegut en el futbol anglès com l'«escola de la ciència», no podia evitar que em seduís aquell joc tan hàbil i imaginatiu que sempre ha caracteritzat el Barça, des dels temps de Ladislau Kubala fins als de Lionel Messi. Recordo que, durant els dies previs al partit, la premsa del règim va intentar generar un sentiment popular anticatalà per perjudicar el Barça.

En el que va ser, sens dubte, un intent de buscar algun tipus de revenja d'última hora per la victòria barcelonista per 0 a 1 contra el Reial Madrid al Santiago Bernabéu el 1968, hi havia una frustració generalitzada pel fet que el Madrid no pogués jugar la final i donés una bona lliçó als catalans. Tot i això, es va dir que, com que el València havia de jugar amb l'equipament blanc, podria acollir perfectament tot el suport de l'afició madridista. I la politització del partit no es va acabar aquí, sinó que l'aleshores entrenador del Barça, Vic Buckingham, en una entrevista va dir —si no em falla la memòria— que sortirien al camp en defensa de l'honor de Catalunya i va acabar la intervenció cridant «Visca Catalunya!», amb un marcat accent anglès. Durant el partit, tant al terreny de joc com a les grades, l'esdeveniment tenia més a veure amb la política que no pas amb el futbol. A pesar de les pèssimes decisions arbitrals que va haver-hi, que justifiquen de sobres l'eterna queixa barcelonista referent a les actuacions dels àrbitres, el partit va ser molt emocionant i el Barça va guanyar per 4 a 3. Aquesta experiència, sens dubte, va fer créixer encara més la meva afició per l'equip.

Durant els anys següents, en part gràcies a la lectura de les novel·les de Juan Marsé, Manuel Vázquez Montalbán i Eduardo Mendoza, la ciutat em va anar fascinant de mica en mica. Malgrat aquestes lectures, o potser precisament per aquest motiu, vaig arribar a conèixer la Barcelona real, oposada a la imatge romàntica que me n'havia fet. Per mitjà dels meus amics a Londres, Nissa Torrents i Juan Antonio Masoliver, ja havia establert el primer contacte amb el món cultural i intel·lectual barceloní, però tot i això no m'esperava l'alt nivell cultural ni el tarannà europeu i civilitzat de la gent que hi vaig conèixer. Editors com ara Gonzalo Pontón o Rafael

Borrás van introduir-me en un món de restaurants refinats, exquisits i elegants, alhora que m'embadalien amb els seus coneixements d'història i literatura. Durant molts anys he tingut una fructífera relació professional amb diversos historiadors catalans, com són Josep Fontana, Josep Termes, Borja de Riquer, Pelai Pagès, Josep Maria Soler i Sabater, Joan Villarroja i Font, Carme Molinero, Conxita Mir, Susanna Tavera o Francesc Vilanova, entre d'altres. Amb molts d'ells, l'admiració professional inicial va acabar transformant-se en una bona amistat, especialment en el cas del molt enyorat Gabriel Cardona, el guia perfecte de la història recent de la ciutat.

Ara bé, la relació més important que he tingut, tant en l'àmbit personal com en el professional i en l'ètic, ha estat amb Hilari Ragner, gràcies al qual vaig aprendre català, una de les experiències més enriquidores que he viscut mai. Malgrat els diferents contactes i col·laboracions que havia tingut amb col·legues catalans, crec que no va ser fins ben entrat el segle XXI que vaig establir un lligam sòlid i vertader amb Catalunya, quan vaig decidir, per fi, fer l'esforç d'aprendre l'idioma. M'havien concedit el Premi Internacional Ramon Llull 2005 i vaig pensar que seria vergonyós rebre'l amb un discurs en castellà o en anglès. Tot i que a seixanta anys no és exactament el millor moment per començar a estudiar una llengua nova, vaig demanar ajuda a Hilari Ragner, que va enviar-me una caixa amb cintes de vídeo i de casset del curs *Digui, digui*. Un cop vaig poder gravar-me les cintes d'àudio a l'iPod, les escoltava contínuament quan sortia a passejar la meva gossa. I amb referència a la reacció i la comprensió de la gent davant el meu procés d'aprenentatge, he de dir que, si en el cas del castellà van ser positives, aquest cop encara ho van ser molt més.

La meva relació amb la ciutat va tenir una segona etapa, en la qual vaig involucrar-me en la campanya de la Comissió de la Dignitat per recuperar els Papers de Salamanca, la qual cosa em va oferir l'experiència incomparable de veure'm amonestat per l'alcalde de Salamanca per suggerir que els arxius de la Generalitat, d'Esquerra Republicana i d'altres partits i sindicats havien de tornar a Barcelona. D'aquesta etapa en va sorgir una amistat amb el fantàstic artista Carles Fontserè.

En aquest breu repàs de la meva vida acadèmica, anglesa, espanyola i catalana, he intentat demostrar com cada cop m'he acostat més a Barcelona, a Catalunya i a aquesta Universitat, una institució amb una reputació

internacional ben merescuda. Per aquest motiu, senyor rector, sóc plenament conscient de l'honor que em feu i del privilegi que significa passar a formar part de la Universitat de Barcelona. Moltes gràcies, de debò.

Speech by Professor Paul Preston

Honourable Rector,
Dean of the Faculty of Geography and History,
Distinguished lecturers and university authorities,
Friends,
Ladies and gentlemen,

First and foremost, I want to express my gratitude and recognition of the immense honour that I receive today in this University, in this city and in Catalonia, three places that, as I will try to show, have had a profound importance in my life. Next, I would like to express my gratitude for the immensely generous *laudatio* pronounced by the admired colleague who has been my sponsor (*padri*) in this ceremony, Dr Joan Villarroya i Font.

I am often asked how I became an historian of Spain. I was born a year after the end of the Second World War in Liverpool, a city, which as the main point of armaments deliveries from the United States, was badly battered by German bombing. During my childhood, the Blitz was a frequent topic of conversation among the adults. That is probably why, as eight- or nine-year-old children, we used to play in the street with our raincoats as capes, buttoned just at the top button and without putting our arms in the sleeves. When we ran fast enough, the ‘cape’ blew out behind us and we could pretend to be fighter planes fighting mini battles between the British and the Germans. Then aged ten or twelve, my hobby was making models of the aircraft of the Second World War, Junkers and Messerschmidts, Hurricanes and Spitfires. Out of all of that was born a great interest in the world war and especially its origins. As a teenager, I was reading books about the war. In Liverpool, from my grandparents, I learned the sense of community that united a working class neighbourhood, a sense which coloured my response to Spain.

Before going to university, I did various jobs, ranging from filling shelves in a supermarket to sorting mail in a post-office. Nowadays, it is common in England for students to take a year between school and uni-

versity, known as a 'gap-year' in which many travel the world or work with an NGO in Africa. In my day, there was no such thing but, in contrast, there was the possibility of working in a school as a teaching assistant. I worked in a school in a tough working-class area from which later emerged Wayne Rooney, the footballer. Connected to the secondary school was a primary school and I worked in both, as a substitute whenever a teacher was absent. It was an extraordinarily useful experience for me. As a result, I think I must be one of the few university professors to have taught at every level of the educational system. It helped me to understand just how important it is that classes be clear and entertaining.

For someone with my background getting into Oxford in those days was verging on the miraculous. Still, I cannot say I learned much as an undergraduate. The history curriculum was rather boring for someone keen on the Second World War, very traditional, centred on medieval, early modern and constitutional history. There was a dismissive idea prevalent that contemporary history was mere journalism. After taking my degree, I knew that I wanted to do research but had no idea of a subject. With my interest in the Second World War frustrated, a turning point came when I was offered a scholarship to the University of Reading, where it was possible to construct a Master's Degree on the history of Europe in the 1930s. Finally, I could study the things that really interested me and I was able to take a course on the Spanish Civil War, with Hugh Thomas, author of the classic work on the subject and also a teacher who was at his best in small seminar groups. He played the role of the classic English eccentric and made classes intellectually entertaining. I began to read seriously about the Spanish Civil War which seemed to me more fascinating than any period that I had studied before. After the doubts that had previously beset me about a subject for doctoral research, the Spanish Civil War was an amazing cornucopia. It offered me the possibility of studying Communism, anarchism, fascism, Socialism, Freemasonry, liberal democracy and protagonists such as Stalin, Hitler, Mussolini, Trotsky, Léon Blum and Neville Chamberlain, not to mention a huge range of Spanish actors.

At that stage, I had no background in anything Spanish, including the language. But once I got hooked and had read everything in English that I could find, I decided I had better learn Spanish and go to Spain. It was the beginning of a life-long love affair. Spain was a very different country

then, at the end of the 1960s. It was still the Spain of the Civil War, not of the European Union, of Starbucks and McDonald's. I was entranced by the sights, sounds and smells of the towns that I visited. Having made hundreds of visits to different parts of Spain, I must say that, perhaps having had so many unpleasant linguistic experiences in France, I still remember with emotion the very different warmth with which people encouraged my halting efforts as a beginner in Spanish. This is also something that I must put in the context of my experience on arriving in the south of England where I found people very cold. It was a sharp contrast with the north, where the people, especially those of the working class, are very open and friendly. In Spain, from the very first moment, I found myself at home. When I had learnt Spanish properly, I was delighted by the sense of humour, so similar to my own.

After the M.A. at Reading, I had returned to Oxford to do a doctorate on the social origins of the Spanish Civil War. While doing my research, I lived in Madrid in the late 1960s and early 1970s. There, the reality of the dictatorship was brought home to me. Police baton charges in the University campus were quite frequent. One day, returning home from an archive, I emerged from a metro station into a street in which a gun battle was raging between police and members of a Maoist group (FRAP). In May 1973, after clashes during a May Day demonstration, students who used to work in the same archives as myself disappeared for several days. I later discovered that they had been arrested, beaten and interrogated. Inevitably, such experiences influenced my critical view of the dictatorship.

That intensified my feeling for the democratic Republic and sadness at its defeat at the hands of a Franco aided by Hitler and Mussolini. My sympathy for the Spanish Republic grew out of my work on the social injustice in Spain and the way in which ordinary people endured incredible hardship during the war in order to support the Republic that had given them so much in the way of women's rights and social and educational reform. Of course, you could not really be from working-class Liverpool and not be opposed to fascism.

While I was doing my research, a significant event in my career took place. A leading journal published an article by me about the monarchist conspirators against the Second Republic and Hugh Thomas convinced me to send a copy to Herbert Southworth, the great American eccentric

historian whose vast knowledge of the Spanish Civil War and his forensic methodology had turned him into a kind of Grand Inquisitor of historians. That being the case, I sent the article off with a real sense of trepidation. During the civil war, Southworth and the journalist Jay Allen had created a news agency for the Republic in New York. Subsequently, he dedicated much of his life to the study of the Spanish Civil War, writing classic works such as *El mito de la cruzada de Franco* and *La destrucción de Guernica*. As a result of his warm reaction to the off-print that I had sent him, there began a very close, almost filial relationship with him. I learned an enormous amount from him, empirically, theoretically and, above all, in human terms to the point that Herbert became the most important inspiration of my own work. However, perhaps the most important lesson that I learned from him came after his death. It was very simple, it was the shocking realisation that so much knowledge dies with the man. In his case, his knowledge was so enormous that it would have been difficult to conserve it all. Fortunately, it has been possible to save a lot, thousands of his books at the University of California, some more and a lot of his correspondence at the Peace Museum in Gernika, although much that he carried in his head could not be saved. That is why I have always tried to be available for my students and readers. It is also why I am in the process of donating many of my books and papers to the Monestir de Poblet. There was a very important connection between Southworth and Catalunya. He was a close friend of the exiled president Josep Tarradellas. It was partly because of what I said about the lost knowledge of Southworth that I accepted a suggestion from my friend Antoni Vives to leave part of my archive to Poblet. When I made the decision, I did not realise that in Poblet there is a voluminous correspondence between Herbert and President Tarradellas, and between their wives, Antònia Macià and Suzanne Maury, a correspondence that underlines the close friendship between the two families.

A question that I am often asked is what kind of historian I am. Certainly, in my early career, I would have described myself as a social historian. My doctoral thesis and my first book were concerned with the social origins of the Spanish Civil War. In it, I tried to show how the conflicts between landless labourers and latifundistas, between miners and mine-owners, between industrial workers and industrialists were chan-

nelled into the political arena via the two mass parties that represented each side, the PSOE for landless labourers, miners and industrial workers and the Confederación Española de Derechas Autónomas for latifundistas, mine-owners and industrialists. However, I discovered almost by accident that I had something of a vocation as a biographer. In writing my thesis, I was fascinated by the role of individuals in relation to great social movements. In *La destrucción de la democracia*, I gave considerable attention, in what I wrote about the PSOE, to the relationships between Indalecio Prieto, Francisco Largo Caballero and Julián Besteiro, and their groups of followers; and within the CEDA, the relationships between Gil Robles and his followers, the moderates of the party such as Manuel Giménez Fernández and Luis Lucia and the hard-line rightists such as Cándido Casanueva and others. This tendency was accentuated when I wrote my book *El triunfo de la democracia*, in which I put considerable emphasis on the role played by individuals such as Santiago Carrillo, Felipe González, King Juan Carlos, Manuel Fraga, Adolfo Suárez, etc. This was partly a reflection of the fact that I had lived through the period and was aware of the interaction between the powerful social movements pushing for and against a transition to democracy and the way the conflict between the left and the Francoists was mediated by the central political actors. Nevertheless, although I was always most at ease writing about individuals, I would not have thought that this meant that I had a vocation as a biographer.

Thus, I accepted with considerable hesitation the commission to write the biography of Franco, round about 1982. In England, I was pressured by my publisher on the grounds that, as an historian of twentieth-century Spain, I should write about someone of such importance. However, I had the impression at the time that Franco was so boring, so hateful, that I would not be able to get sufficiently interested. Nevertheless, once I began, I realised that he fascinated me. Franco was, in personal terms, an enigma. He won a civil war with great ruthlessness and dealt with the great leaders of his time – Hitler, Mussolini, Eisenhower, among others. Yet he was also a man with rather comical elements: a man who contracted both an alchemist to augment Spain's gold reserves and a confidence trickster who offered to produce a powder which, once dissolved in water, would create petrol. He declared that Pope Paul VI was a Bolshevik and that Pope John XXIII was a Freemason. He believed that the world was

dominated by what he called the ‘superestado masónico’ which controlled the governments of both Washington and London.

When I began my career as an historian, I still hoped to be able to go on reading much of what was published about Italian, Russian, French, German, English history, etc... but, bit by bit, because of the avalanche of books that came out on Spain, I found myself specialising ever more. I reached the point at which the only thing about which I know anything at all is the contemporary history of Spain. When my wife asks me why we don’t go to India, I reply that there are still parts of Spain that I don’t know. The equivalent in what I tell students is that it is possible to know a lot about little or a little about a lot. I point to a table and say ‘This table represents the history of the world. Lengthwise, we have the chronology, the passing of the years, and width-wise, we have the geography. There are people who know the whole table, the entire history of the world but just down to the level of the varnish. In contrast, I just know that knot in the wood but I know down to the cellar.

My views of Spain and its history have modified over the past 40 years. My anti-Francoism hasn’t diminished much, and my deep conviction that the Republic was right is still in place. But over time I have become ever readier to see good and bad on both sides perhaps because my real vocation – if that is the word – is as a biographer. Although I believe in the social and economic dynamics of history, I also very firmly believe in the role of individuals.

When I began my career as a teacher of history, the Spanish Civil War was still very immediate. It remains so in Spain and can still fill lecture halls here. Franco still enjoys a good press. Friends of mine who work on Nazi Germany, such as Ian Kershaw or Richard Evans, don’t have to explain that they are going to be critical of the Nazis. That is obviously not the case with a critical stance on the Francoist military rebels during the Civil War or the Franco dictatorship thereafter. Such views are more understandably, more prominent in Spain, given that the dictatorship carried out a forty-year-long national brain-washing.

Earlier, I said that Catalunya, Barcelona and its University are all important places in my life. I have been coming to Catalunya since 1970. Any historian who sets out to research another country’s past faces problems scarcely appreciated by his more insular colleagues. He has to master a

new language and culture – and if he is really committed, undertake an immersion in the country which will at best lead to the acquisition of what can be called ‘a second identity’. For most Anglo-Saxon historians of Spain that usually means becoming an adopted citizen of either Madrid or Barcelona. For me, Madrid was where I learned to speak Castilian and where I lived. Inevitably, that meant that when I first went to Barcelona it was as a foreigner although, despite what I was always told in Madrid, I never had the slightest difficulty because of not being able to speak Catalan. Yet I have always felt a strange fascination with the city which is perhaps why, in addition to what I have written about it, I have encouraged a significant number of my doctoral students to do so.

For me, Barcelona signifies a curious mixture of things – anti-Francoist opposition, a dignified and militant labour force, and football on the one hand; style and civilization on the other. My first notions of Barcelona, long before I had ever visited the city, came from reading Peirats, Sanz and Souchy on the CNT, George Orwell and books on the POUM, and about the *vaga de tramvies de 1951* and from following the exploits of F.C. Barcelona. When I first went to Barcelona in 1970, the strongest impressions were created neither by the Tibidabo nor by Montjuïc, neither by the Sagrada Família nor the barri Gòtic. What I most remember is a chance meeting with a fifty-year-old veteran of the CNT who lived in a tiny ground-floor apartment in the drabest part of the Paralelo. He invited me to his home where I shared a meal with his family. In the austere surroundings of his home, he reminisced about Barcelona during the Spanish Civil War and about the clandestine trade union struggles of the 1960s. Non-violent, rationalist, this was a man who was an authentic humanist, generous of spirit, full of solidarity for his neighbours and workmates, hopeful of rational solutions to the problems of humanity yet not naïve. It was an encounter which confirmed all my romantic illusions about the workers of Barcelona. This was not the Barcelona of Gaudí and Cambó but it gave me a link with the authentic working class Barcelona of the Republic and the Civil War.

From my illusions about the Barcelona of the workers it was not a long step to a perception of the city as a place where the oppressiveness of the dictatorship was not as self-evident as in Madrid. One of my first recollections of living in Spain at the end of the 1960s and early 1970s was the

occasion of the 1971 Cup Final between Valencia and Barcelona. In those days, it was difficult not to feel that Real Madrid was the football team of the regime and Barcelona in some mysterious way the team of the democratic opposition. In 1939, after the suppression of the Generalitat and of the parties and trade unions of the left, Football Club Barcelona had been next. Add to this knowledge, the fact that, as an exiled supporter of Everton, known in English soccer as 'the School of Science', I could not help be seduced by the traditions of skilful, imaginative play associated with Barça, which stretched from the times of Ladislao Kubala to those of Lionel Messi. In the days before the match, I seem to remember the sports pages of the *prensa del Movimiento* trying to build up popular anti-Catalanist feeling against Barça.

In what was doubtless an attempt to seek some kind of second-hand revenge for Barça's 1-0 victory over Real Madrid at the Estadio Bernabeu in 1968, regret was expressed that Real Madrid would not be playing in order to give the Catalans a lesson but it was pointed out that Valencia would be playing in white shirts and therefore be fully deserving of the support of the Madrid fans. The politicization of the match was picked up by the then manager of Barça, Vic Buckingham. I seem to remember an interview in which he stated that his team would be playing for the honour of Catalonia and ended, in a heavy English accent, *Visca Catalunya!* In the event, both on the field and on the terraces, the match had more to do with politics than with football. There were some appalling refereeing decisions, which more than justified the eternal Barça complaint that referees were systematically prejudiced against their club. Nevertheless, in a highly emotional match, Barcelona won 4-3 and the experience intensified my deep affection for Barcelona.

In the years that followed, I developed a fascination for the city largely thanks to reading the novels of Juan Marsé, Manuel Vázquez Montalbán and Eduardo Mendoza. Despite or because of that I came to know a real, as opposed to a romantically imagined, Barcelona. Contact with the intellectual and cultural world of Barcelona had already begun through friends in London – Nissa Torrents and Juan Antonio Masoliver. However, that had not prepared me for the extent to which the people I came to know in Barcelona were such highly cultured and civilized Europeans. Publishers like Gonzalo Pontón and Rafael Borrás introduced me to res-

taurants of style, urbanity and exquisite gastronomy while at the same time dazzling me with their literary and historical knowledge. For many years, I have had a fruitful professional relationship with many Catalan historians, including Josep Fontana, Josep Termes, Borja de Riquer, Pelai Pagès, Josep Maria Soler i Sabater, Joan Villarroya i Font, Carme Molinero, Conxita Mir, Susanna Tavera, Francesc Vilanova and several others. Professional admiration developed into warm friendship especially with the much lamented Gabriel Cardona – the perfect guide to the city’s recent history.

However, the most important relationship in personal, professional and ethical terms has been with Father Hilari Raguer, thanks to whom I came to learn Catalan, one of the most enriching experiences of my life. Having said that, long before that, I never experienced in any context anyone criticizing or even mentioning my inability to speak Catalan. Nevertheless, despite various contacts and collaborations with Catalan colleagues, I believe that my real relationship with Catalonia did not properly begin until well into the XXI century. I refer to the moment when I finally made the effort to learn Catalan. I had been awarded the Premi Internacional Ramon Llull and I felt that it would be shameful to come and make a speech of thanks in Spanish or English. Although starting at age sixty is not exactly the best way to learn any language, I appealed to Hilari Raguer for help. He sent me a box containing VHS videos and cassette tapes of the *Digui, Digui* course. Once I managed to transfer the audio tapes onto an iPod, I listened to them incessantly while walking my dog (*gossa*). Perhaps because I had had extremely disagreeable linguistic experiences in France, I remembered with pleasure the very different warmth with which people had received my faltering efforts as a beginner in Spanish. My experience in Catalunya was even warmer.

A different epoch in my relationship with Barcelona began when I became involved with the campaign of the Comissió de la Dignitat to recover the papers taken to Salamanca. This gave me the unique experience of being berated by the Alcalde of Salamanca, for suggesting that archives relating to the history of Barcelona, of the Generalitat de Catalunya, the Esquerra Republicana de Catalunya, of other parties and trade unions, should be returned to Barcelona. It was the beginning of a friendship with the great artist Carles Fontserè.

With this brief survey of my academic life, English, Spanish and Catalan, I have come ever nearer to Barcelona and to this Universitat de Barcelona, a university with a well-deserved international reputation. For that reason, Senyor Rector, I am deeply aware of the honour that you do me and the privilege of henceforth being a small part of the Universitat de Barcelona. Many, many thanks.

UNIVERSITAT^{DE}
BARCELONA

Edicions